
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ІРПІНСЬКИЙ
ЮРИДИЧНИЙ
ЧАСОПИС**

Науковий журнал

Випуск 3 (12)

Ірпінь • ДПУ • 2023

ISSN 2617-4154
УДК 34:33(477)(08)

*Засновник: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2018 року*

*Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)
Мови видання: українська, англійська*

*Свідectво про Державну реєстрацію друкованого засобами масової інформації:
Серія KB № 23215-13055ПР від 22.03.2018*

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу «Інтернет» рішенням Вченої ради
Державного податкового університету (протокол № 12 від 25.05.2023)*

Редакційна колегія: д-р юрид. наук, професор *В. В. Топчій* (голов. ред.); канд. юрид. наук, доцент *О. М. Бодунова* (заст. голов. ред.); д-р юрид. наук, с.н.с. *Н. Б. Новицька* (заст. голов. ред.); канд. юрид. наук, доцент *Н. А. Лугіна* (відп. секретар); д-р юрид. наук, доцент, *Ю. І. Аністратенко*; д-р юрид. наук, професор *В. Т. Білоус*; д-р юрид. наук, професор *С. В. Бобровник*; д-р юрид. наук, професор *О. Г. Боднарчук*; д-р юрид. наук, професор *Л. М. Касьяненко*; д-р юрид. наук, професор *О. Є. Косточенко*; д-р юрид. наук, професор *Н. А. Литвин*; д-р юрид. наук, професор *Т. О. Мацелик*; д-р юрид. наук, професор *Н. В. Никитченко*; д-р юрид. наук, професор *А. М. Новицький*; канд. юрид. наук, доцент *Л. В. Омельчук*; д-р юрид. наук, професор *О. П. Рябченко*; д-р юрид. наук, доцент *Ю. Ю. Рябченко*; д-р юрид. наук, професор *П. В. Цимбал*; д-р юрид. наук, професор *І. В. Чеховська*; д-р юрид. наук, професор *А. Є. Шевченко*; д-р юрид. наук, професор *Asar Isa oğlu Sadıgov* (Азербайджан), *Janusz Orłowski*, doctor nauk prawnych Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (Poland).

Ірпінський юридичний часопис : науковий журнал / редкол. : *В. В. Топчій* (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. – Випуск 3 (12). – 372 с. – (Серія : право).

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам юридичної науки та практики.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень проблем правової науки, теоретико-прикладних проблем правового забезпечення фіскальної політики держави, удосконалення законодавства та правозастосування.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами теорії права та правозастосування.

Науковий журнал індексується в Google Scholar,

Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Державного податкового університету.

DOI (digital object identifier) – цифровий індикатор об'єкта привласнюється науковим статтям видання.

Редакція журналу веде систематичну роботу із включення наукового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження в світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження збірника у Scopus та Web of Science.

Адреса редакційної колегії:

Україна, 08201, Ірпінь, Київська обл., вул. Університетська, 31,
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

Використання опублікованих у збірнику матеріалів дозволяється за умови обов'язкового посилання на джерело інформації.

У разі посилання на матеріали збірника наукових праць «Ірпінський юридичний часопис» потрібно використовувати транслітеровану назву «Irpinskyi yurydychnyi chasopys», або «Irpın legal chronicles».

© Державний податковий університет, 2023

STATE TAX UNIVERSITY

IRPIN LEGAL CHRONICLES

The Scientific Journal

Issue 3 (12)

Irpin • STU • 2023

ISSN 2617-4154
UDC 34:33(477)(08)

*Founder: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientific journal «Irpın legal chronicles» was founded in 2018
Continued edition (released with the accumulation of material)
Languages of edition: Ukrainian, English
The certificate of state registration of the printed mass media:
KV № 23215-13055PR, 22.03.2018
Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the
Academic Council of the State Tax University (protocol № 12, 25.05.2023)*

Editorial Board: Dr., Professor V. V. Topchiy (Editor-in-chief); Ph.D. in Law, Associate Professor O. M. Bodunova (deputy Ed.); Dr., senior researcher N. B. Novytska (deputy Ed.); Ph.D. in Law, Associate Professor, N. A. Lugina (co-ed.); Dr., Associate Professor, Yu. I. Anistratenko; Dr., Professor V. T. Bilous; Dr., Professor S. V. Bobrovnik; Dr., Professor O. G. Bodnarchuk; Dr., Professor L. M. Kas'yanenko; Dr., Professor O. E. Kostyuchenko; Dr., Professor N. A. Lytvyn; Dr., Professor T. O. Matselyk; Dr., Professor N. V. Nikitchenko; Dr., Professor A. M. Novytsky; Ph.D. in Law, Docent L. V. Omelchuk; Dr., Professor O. P. Ryabchenko; Dr., Professor Yu. Yu. Ryabchenko; Dr., Professor P. V. Tsybal; Dr., Professor I. V. Chekhovska; Dr., Professor A. Eu. Shevchenko; Dr., Professor Asar Isa ogly Sadygov (Azerbaijan), Janusz Orłowski, doctor nauk prawnych Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (Poland).

Irpın legal chronicles : The Scientific Journal / Editorial Board : V. V. Topchiy (Editor-in-chief) and others. – Irpın : State Tax University, 2023. – Issue 3 (12). – 372 p. – (Series : Law).

The edition contains scientific articles devoted to the actual problems of legal science and practice.

The scientific journal was founded with the purpose of publishing the results of researches on problems of legal science, theoretical and applied problems of legal provision of the state fiscal policy, improvement of legislation and law enforcement.

The journal is intended for researchers, lecturers, postgraduates, students and anyone who is interested in law theory and law enforcement.

The Scientific Journal is indexed by Google Scholar,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the State Tax University.

DOI digital object identifier is assigned to the scientific articles of the edition.

The editorial board carries out systematic work on integration of the scientific edition to the international electronic libraries, catalogs and scientometric databases with the purpose of entering the world scientific information space, increasing the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board is currently working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:

31, Universitetskaya str., Irpın, Kyiv region, Ukraine, 08201
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

The use of the materials published in the journal is allowed in case of obligatory referring to an information source.

Referring to the materials of the scientific journal «Irpın legal chronicles» one must use the transliterated title «Irpınskyi yurydychnyi chasopys» or «Irpın legal chronicles».

© State Tax University, 2023

ЗМІСТ

Теорія та історія держави і права; конституційне право

Камаралі С. Є., Старостюк А. В.

Теоретико-методологічні підходи праворозуміння в сучасній українській школі..... 11

Камінська Н. В.

Проблеми реалізації і захисту виборчих прав внутрішньо переміщених осіб..... 22

Косілова О. І.

Забезпечення політичних прав і свобод верховною радою України:

конституційно-правовий аналіз..... 35

Кудін С. В., Мацелик М. О., Григорчук М. В.

Нормативне забезпечення діяльності органів юстиції УСРР у 20-х роках 44

Шилінгов В. С.

Правовий вплив: теоретико-правове дослідження 57

Адміністративне право і процес; фінансове право;

інформаційне право

Вітюк Р. В., Лупай А. С., Скрипець В. І.

Правове регулювання публічних закупівель в Україні..... 64

Касьяненко Л. М., Миколаєнко П. М., Підгородецький В. О.

Правове регулювання дефіциту бюджету України в умовах воєнного стану..... 73

Лаговська Н. В., Лаговська Т. В.

Особливості впровадження громадського бюджету в Україні,

як інструменту розвитку місцевої демократії 85

Цивільне право і процес; сімейне право

Демчук М. В., Дяченко С. В.

Аналіз судової практики захисту прав інтелектуальної

власності в цивільному праві.....93

Льніцька О. А., Дяченко С. В.

Медіація в діяльності юридичної клініки.....104

Котович І. О.

Генеza законодавства та судової практики про встановлення

юридичних фактів під час війни114

Чеховська І. В., Довга М. О.

Медіація як альтернативний спосіб вирішення сімейних спорів123

Чеховська І. В., Мороз Ю. А.

Олімпійська хартія як нормативна складова системи захисту

прав і свобод людини і громадянина139

CONTENTS

Theory and history of state and law; constitutional law

Kamarali S., Starostiuk A.

Theoretical and methodological approaches to understanding legal
in the modern Ukrainian school..... 11

Kaminska N.

Problems of implementation and protection of voting rights
of internally displaced persons 22

Kosilova O.

Ensuring political rights and freedom by the Supreme council of Ukraine:
constitutional and legal analysis 35

Kudin S., Matzelyk M., Hryhorchuk M.

Regulatory support for the activities of the justice authorities of the USSR in the 20s 44

Shylinhov V.

Legal influence: theoretical and legal study 57

Administrative law and process; financial law; informational law

Vityuk R., Lupay A., Skrypets V.

Legal regulation of public procurement in Ukraine..... 64

Kasianenko L., Mykolaichenko P., Pidhorodetskyi V.

Legal regulation of the budget deficit of Ukraine under martial law..... 73

Lagovska N., Lagovska T.

Features of the Public Budget Implementation in Ukraine
as a Tool for the Development of Local Democracy 85

Civil law and process; family law

Demchuk M., Dyachenko S.

Analysis of judicial practice of intellectual property rights protection in civil law..... 93

Ilitska O., Dyachenko S.

Mediation in the activities of a legal clinic.....104

Kotovykh I.

Genesis of the legislation and case law on the
establishment of legal facts during war114

Chekhovska I., Dovha M.

Mediation as an alternative way of resolving family disputes123

Chekhovska, I., Moroz Yu.

The Olympic charter as a normative component system
of the protection of human and citizen rights and freedoms.....139

УДК 347.73:336.14(477)

DOI 10.33244/2617-4154.3(12).2023.85-92

Н. В. Лаговська,

канд. юрид. наук

e-mail: nvlagovska@i.ua

ORCID ID 0000-0002-1732-2351;**Т. В. Лаговська,**

Державний податковий університет

e-mail: ltvtan@gmail.com

ORCID ID 0009-0007-6648-4473

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ

У науковій статті здійснено правовий аналіз інституту громадського бюджету як прояву розвитку демократії в територіальних громадах. Під час здійснення наукового пошуку застосовано ряд наукових методів пізнання, що дозволило здійснити глибокий аналіз досліджуваної проблематики.

Охарактеризовано актуальність обраної тематики та обґрунтовано необхідність додаткового дослідження піднятих авторами проблем, що дозволило сформулювати пропозиції щодо покращення механізмів розподілу бюджетних коштів на місцевому рівні з урахуванням інтересів місцевих громад.

Здійснено теоретико-правовий аналіз передумов запровадження ефективної колаборації органів місцевої влади, місцевого самоврядування та громади в розподілі місцевого бюджету, яка дозволяє успішно реалізувати громадські проекти, спрямовані на задоволення конкретних потреб певної територіальної громади.

Описано систему, побудовану з використанням найкращого іноземного досвіду, та визначено потребу застосування цієї системи як прояву демократії в державі й однієї з ознак свідомого громадянського суспільства. Розкрито правову генезу громадського бюджету.

Здійснено аналіз нормативно-правового регулювання громадського бюджету та проблеми щодо його застосування, які виникають на практиці під час його реалізації в Україні на сучасному етапі.

Висвітлено перспективи впровадження та застосування інституту громадського бюджету в різних регіонах України, побудовані на міжнародному досвіді. Підкреслено, що розвиток громадянського суспільства викликає інтерес у науковому середовищі, стимулює до пошуків нової ефективної моделі розвитку, що дозволить успішно управляти процесом перетворень. Методологія громадського бюджету є проявом демократії на місцевому рівні, передбачає відкрите обговорення та прийняття рішень. Запровадження громадського бюджету в Україні спрямоване на тісну співпрацю влади

та громадськості під час ухвалення рішень з приводу розподілу коштів частини місцевого бюджету.

У підсумках дослідження обґрунтовано необхідність поліпшення системи розподілу місцевого бюджету шляхом визначення пріоритетів бюджетної політики з урахуванням думки громади, висловленої під час відкритого громадського бюджетного процесу. Обґрунтовано потребу внесення змін до чинного законодавства України з метою його вдосконалення, яке базується на європейських стандартах.

Ключові слова: громадський бюджет, громадянське суспільство, демократичне управління, місцеве самоврядування, місцевий бюджет, практичне застосування, система розподілу коштів місцевого бюджету, фінансова система.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення аналізу змісту і особливостей реалізації громадського бюджету в Україні як інструменту розвитку місцевої демократії.

Постановка проблеми. Для розвитку економіки й ефективного фінансового контролю в Україні потрібні кардинальні зміни. Для виконання цих завдань у нашій державі треба провести ряд реформ, які торкнуться практично кожної сфери життєдіяльності суспільства [1, с. 313].

Зауважимо, що основою фінансової системи України є інститут бюджетного процесу. А складові частини бюджетного процесу тісно між собою пов'язані та є змістом публічної фінансової діяльності, яка потребує суттєвих коректив і повинна відповідати міжнародним стандартам. Не останнє місце займає в процесі реформування забезпечення прозорості та публічності бюджетного процесу, що свідчить про рівень демократії в суспільстві. Це дає можливість кожному громадянину контролювати порядок ухвалення бюджетних рішень та їх реалізації. Як наслідком реалізації цих реформ, стало запровадження інституту громадського бюджету, який добре себе зарекомендував в європейських країнах.

На жаль, з початком широкомасштабного вторгнення Росії в Україну довелося призупинити розпочаті процеси реформування, перелаштувати фінансові механізми та розподіл бюджетів з урахуванням потреб військового часу, але ці реформи не втрачають актуальності та будуть досить необхідними в період відновлення України після звільнення її території. Уже сьогодні в Україні спостерігаємо реалізацію проєктів «Раннього відновлення», і під час цієї реалізації є надто важливим врахувати громадську думку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування громадського бюджету є недостатньо дослідженим. Деякі його аспекти, зокрема принципи бюджетного процесу, були предметом дослідження таких науковців, як: Л. К. Воронова, О. А. Музика-Стефанчук, Ю. О. Фоменко, В. В. Шалімов, С. Л. Шаповал та інші. Однак у науковій літературі відсутнє комплексне дослідження питань правового регулювання та механізму функціонування громадського бюджету.

Виклад основного матеріалу. В умовах реформування державотворчих процесів в Україні виникають нові можливості для системного реформування функціонування місцевого самоврядування та розвитку громадянського суспільства.

Враховуючи прагнення України ввійти повноправним членом до європейської спільноти, постає необхідність адаптації до європейських стандартів у всіх галузях, зокрема адаптації діяльності органів місцевого самоврядування до європейських традицій демократичного управління. Запровадження принципів регіоналізації, децентралізації та субсидіарності, постійний розвиток інституту місцевого самоврядування, активізація місцевих громад зумовлюють необхідність приведення у відповідність і нормативно-правової бази, яка супроводжує ці реформи. Одним із важливих інструментів підвищення ролі місцевих громад є громадський бюджет, який уже запроваджений у ряді територіальних одиниць України, цей рух поширюється далі і потребує досліджень та правового регулювання.

Громадський бюджет, або партиципаторний бюджет, як його називають у ряді європейських країн, походить від англійського слова *Participate* – «брати участь». Ідея громадського бюджету полягає в активній участі громадян у житті власного міста. Члени громади активно долучаються до процесу ухвалення рішень із розподілу бюджетних коштів на реалізацію проєктів, поданих представниками цієї ж громади, шляхом відкритого голосування, що є проявом прямої демократії. Основоположною ідеєю громадського бюджету є залучення значної кількості жителів міста до обговорення та вирішення проблем свого населеного пункту. За однієї умови значна частина місцевого бюджету буде розподілена не лише з волі посадових осіб, а й враховуватиме думку звичайних громадян.

Вперше ідею громадського бюджету було втілено 1989 р. у Бразилії, в місті Порту-Алегрі. Йдеться про процес щорічного обговорення й ухвалення рішень, у якому значна кількість мешканців міста приймає рішення, як витратити частину місцевого бюджету. Влада міста виділяє на місцеві проєкти майже чверть місцевого бюджету.

На початку XXI століття ця практика поширилась Європою. Першими європейськими країнами, які запровадили у себе громадський бюджет, стали Німеччина та Іспанія.

Нині практика використання громадського бюджету активно застосовується в Республіці Польща, де він носить назву «партиципаторний бюджет».

Цікавим, на нашу думку, є той факт, що Швейцарія пішла в цьому процесі далі та наділила громадян правами ухвалювати рішення стосовно державних витрат. Вони можуть проголосувати проти, якщо, на їхню думку, витрати не потрібні або надмірні. Зазначимо, що у м. Цюрих, якщо здійснюються щорічні витрати під конкретні потреби в розмірі понад 1 млн швейцарських франків на рік, то це потребує спеціальної процедури узгодження: проведення обов'язкового фінансового референдуму. Аналогічна процедура передбачена і за одноразових витрат під конкретну потребу у понад 20 000 000 франків. На нашу думку, цей досвід буде корисним для України.

З поширенням цього механізму формування місцевого бюджету міжнародною спільнотою було розроблено ряд нормативно-правових актів, що спрямовані на визначення засад, завдань і принципів громадського бюджету.

Зауважимо, що чільне місце у ряді міжнародних нормативно-правових актів, що врегульовують досліджувану тематику, займають документи Комітету міністрів Ради Європи. Так, у Рекомендаціях «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» № R (81) 19 (1981 р.) закріплено право кожного громадянина в межах юрисдикції держави-члена на отримання інформації, що перебуває в розпорядженні органів державної влади, та доступу до інформації [2].

З метою розширення вищевказаних положень було ухвалено Декларацію Комітету міністрів Ради Європи «Про свободу висловлювання та інформації» (1982 р.). У цій декларації передбачено, що інформаційна політика в публічному секторі має носити відкритий характер та передбачає доступ до інформації, що дає можливість кожному громадянину розібратись у політичних, соціальних, економічних і культурних проблемах, заохочує до вільного обговорення цих проблем [3].

Окремо варто виділити серед міжнародних актів, які унормовують міжнародні стандарти доступу до інформації від владних структур, Йоганнесбурзькі принципи «Національна безпека, свобода висловлювання і доступ до інформації» (1995 р.) та Конвенція Ради Європи «Про доступ до офіційних документів» (2009 р.), ратифіковані Україною 12 квітня 2018 р.

У Конвенції Ради Європи «Про доступ до офіційних документів» закріплені такі стандарти доступу до офіційних документів [8]:

- право витребувати документи, якими володіють публічні органи;
- повідомлення громадськості про її право на доступ до офіційних документів і про порядок реалізації цього права;
- широкий доступ до офіційних документів, що забезпечує прозорість й ефективність державного управління тощо.

Виокремлюють також групу документів Організації Об'єднаних Націй і Міжнародного Валютного Фонду, які містять міжнародні стандарти бюджетної та фінансової прозорості.

Так, у Кодексі фінансової прозорості Міжнародного Валютного Фонду (2014 р.) закріплено визначення «фінансова прозорість» – чіткість, достовірність, повнота й актуальність державної фінансової звітності та вільний доступ громадськості до процесу ухвалення рішень у сфері фінансової політики [4, с. 9].

Зазначимо, що у принципах фінансової прозорості, участі та підзвітності Глобальної ініціативи з фінансової прозорості Організації Об'єднаних Націй (2012 р.) визначено, що кожний громадянин має право робити запит, отримувати інформацію про бюджетно-податкову політику і поширювати її.

З цього робимо висновок, що в національних правових системах повинна бути встановлена чітка презумпція загальнодоступності бюджетно-фінансової інформації.

В Україні історія громадського бюджету розпочалася 2015 року. Цей механізм можна охарактеризувати, як своєрідну «добру угоду» між громадськістю та місцевими органами влади, а також новою можливістю для налагодження співпраці.

Зауважимо, що впродовж 2014 року в Україні в пілотних громадах у рамках проєкту Фундації ПАУСІ «Бюджети за завданнями» відбулися перші тренінги-

презентації за участю представників громади за підтримки Європейського Союзу та Центральноевропейської ініціативи, на яких польські практики поділились досвідом щодо формування місцевих бюджетів. Далі упродовж 2015–2016 років за сприяння Польсько-Канадської програми підтримки демократії в межах проєктів Фондації ПАУСІ в ряді українських міст вперше впровадили громадський бюджет, що дозволило далі поширити цей позитивний досвід і в інші міста України.

Під час формування бюджету в такий спосіб громадяни мають можливість подати пропозиції щодо проєкту, який буде корисний для їхньої громади, та підтримати його. Проєкти-переможці реалізуються за рахунок бюджетного фінансування. Громадський бюджет упродовж тридцяти років залишається інструментом, який допомагає ефективно вирішувати проблеми та забезпечувати потреби всього населення, що сприяє розвитку відносин влади і громади на місцевому рівні в громадах багатьох країн світу.

Проведені дослідження громадського бюджету підтвердили демократичний спосіб його обговорення. Саме завдяки громадському бюджету громадяни отримали можливість ухвалювати рішення щодо напрямів витрат частини публічних ресурсів. Тому громадський бюджет можна визначити як інструмент прояву соціальної свідомості та відповідальності.

Здебільшого громадський бюджет базується на визначенні пріоритетів щодо муніципальних видатків самими членами громади, виборі бюджетних делегатів місцевих громад, технічній підтримці з боку муніципальної влади, місцевих та регіональних зборах з метою обговорення та визначення пріоритетних видатків шляхом відкритого голосування та втілення ідей, що повинні покращити якість життя мешканців. Традиційно виділяють такі етапи формування громадського бюджету:

- розробка проєктів;
- обговорення проєктів та голосування;
- реалізація обраних проєктів на практиці.

Отже, через громадський бюджет як прямий прояв демократії громада отримала реальну можливість впливати на розподіл місцевого фінансування, мешканці міст набувають статусу активних суб'єктів регулювання суспільних відносин. Формування громадського бюджету можна справедливо вважати формою реалізації ст. 140 Конституції України, яка передбачає, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста самостійно приймати рішення щодо питань місцевого значення в межах Конституції та законів України [5].

Водночас наголосимо на необхідності завжди дотримуватися принципів і засад громадського бюджету, таких як: стратегічність, прозорість, відкритість, загальнодоступність, націленість на досягнення результату.

Відмітимо, що, відповідно до ст. 28 Бюджетного кодексу України, на Міністерство фінансів України, Державну казначейську службу України й інших учасників бюджетного процесу з чітким визначенням, які документи та в який термін мають оприлюднюватися або ж проходити процедуру публічного представлення, покладено

обов'язок забезпечення реалізації принципів публічності, прозорості й підзвітності бюджетного процесу [6].

На Міністерство фінансів України покладено обов'язок у доступній формі для громадськості оприлюднити проєкт закону про Державний бюджет України та Закон України «Про державний бюджет» із додатками (у місячний строк з дня його опублікування) шляхом розміщення його на офіційній сторінці в інтернеті. Крім того, Міністерство фінансів України має обов'язок оприлюднити інформацію про виконання державного бюджету України за підсумками місяця, кварталу, року та про виконання зведеного бюджету. Щороку, до 20 березня, року, що настає за звітним, Міністерство фінансів України, представляє публічний звіт про виконання державного бюджету за попередній бюджетний період [6].

Також зазначимо, що застосування громадського бюджету дає можливість здійснити ефективний поділ публічних ресурсів, збільшити кількість публічних послуг, прозорість і відкритість діяльності органів державної влади, а також активізувати участь членів громади у громадському житті. Саме тому до початку військової агресії Російської Федерації системою «Громадський проєкт» активно користуються такі міста, як Київ, Дніпро, Житомир, Кривий Ріг, Львів, Рівне, Суми, Тернопіль, Хмельницький, Чернігів, та ще майже сорок міст включно з невеликими населеними пунктами [7].

Висновки. Дослідження показало, що громадський бюджет є дієвим інструментом реального доступу громадян до розподілу частини коштів місцевих бюджетів, який доцільно застосувати і під час відновлення України від наслідків Російської воєнної агресії. Тому свою увагу варто зосередити на поширенні цього механізму по всій території України, попередньо усунувши виявлені недоліки.

Насамперед потрібно унормувати такі терміни, як: «Всеукраїнський громадський бюджет», «partiципаторний бюджет», «бюджет участі». Для цього пропонуємо внести ряд змін до чинного законодавства України: в Бюджетному кодексі України закріпити визначення «Всеукраїнського громадського бюджету», окреслити його завдання, чітко встановити відсоток від доходів, або суму коштів, яка буде розподілятися за участю громади, порядок та правила подачі проєктів, критерії та механізм відбору проєктів, що будуть подані на голосування, шляхи їх реалізації, які повинні бути чіткими, зрозумілими та поширюватись на всю територію України; внести відповідні зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

З метою інформування членів громади та популяризації громадського бюджету як елементу демократії зобов'язати органи місцевого самоврядування організовувати зустрічі, тренінги, семінари із залученням неурядових організацій і фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фоменко Ю. О. Перспективи розвитку партиципаторного (громадського) бюджету в Україні. Фіскальна політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки. 2017. С. 313–314.

2. Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів. Рекомендації Комітету міністрів для держав-членів від 25 листопада 1981 р. № R (81) 19. URL : https://cedem.org.ua/library/rekomen_datsiya-r-81-19-pro-dostup-do-informatsiyi-shho-znahodytsya-u-rozporya_dzhenni-derzhavnyh-organiv/ (дата звернення: 18.05.2023).
3. Про свободу вираження поглядів та інформації: Декларація Ради Європи від 29 квітня 1982 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_885#Text (дата звернення: 18.05.2023).
4. Методологія оцінки прозорості місцевих бюджетів / за заг. ред. О. В. Голинської, А. О. Матвієнко. Київ : Фонд «Східна Європа», 2017. 74 с.
5. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96. ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
6. Бюджетний кодекс України : Закон від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 18.05.2023).
7. Єдина система місцевих петицій. URL : <https://petition.e-dem.ua/> (дата звернення: 18.05.2023).
8. Конвенції Ради Європи «Про доступ до офіційних документів». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-09 (дата звернення: 18.05.2023).

REFERENCE

1. Fomenko Yu. O. Prospects for the development of the participatory (public) budget in Ukraine. Fiscal policy: theoretical and practical aspects of legal science. 2017. P. 313–314.
2. On access to information at the disposal of state bodies. Recommendations of the Committee of Ministers for member states dated November 25, 1981 No. R (81) 19. URL : https://cedem.org.ua/library/rekomen_datsiya-r-81-19-pro-dostup-do-informatsiyi-shho-znahodytsya-u-rozporyadzhenni-derzhavnyh-organiv/ (date of application: 05.18.2023).
3. On freedom of expression and information: Declaration of the Council of Europe dated April 29, 1982. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99_4_885#Text (access date: 05.18.2023).
4. Methodology for evaluating the transparency of local budgets / according to general ed. O. V. Golynska, A. O. Matvienko. Kyiv : Eastern Europe Foundation, 2017. 74 p.
5. Constitution of Ukraine: Law of June 28, 1996 No. 254k/96. Verkhovna Rada of Ukraine. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1996. No. 30.
6. Budget Code of Ukraine: Law dated July 8, 2010 No. 2456-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (access date: May 18, 2023).
7. Unified system of local petitions. URL : <https://petition.e-dem.ua/> (date of application: 05.18.2023).
8. Convention of the Council of Europe «On access to official documents». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-09 (access date: May 18, 2023).

N. Lagovska, T. Lagovska. Features of the Public Budget Implementation in Ukraine as a Tool for the Development of Local Democracy

The scientific article provides a legal analysis of the institution of the public budget as a manifestation of the development of democracy in territorial communities. During the scientific search, a number of scientific methods of cognition were applied, which made it possible to carry out an in-depth analysis of the investigated issues.

The relevance of the chosen topic was characterized and the need for additional research into the problems raised by the authors was substantiated, which made it possible to formulate proposals for improving the mechanisms for the distribution of budget funds at the local level, taking into account the interests of local communities.

A theoretical and legal analysis of the prerequisites for the introduction of effective collaboration between local authorities, local self-government and the community in the distribution of the local budget, which allows for the successful implementation of public projects aimed at meeting the specific needs of a certain territorial community, has been carried out.

The system built using the best foreign experience is described and the need to use this system is defined as a manifestation of democracy in the state and one of the signs of a conscious civil society. The legal genesis of the public budget is revealed.

An analysis of the regulatory and legal regulation of the public budget and problems related to its application that arise in practice during its implementation in Ukraine at the current stage has been carried out.

The prospects for the implementation and application of the public budget institute in different regions of Ukraine, built on international experience, are highlighted. It is emphasized that the development of civil society arouses interest in the scientific environment, stimulates the search for a new effective model of development, which will allow to successfully manage the transformation process. The public budget methodology is a manifestation of democracy at the local level, it involves open discussion and decision-making. The introduction of the public budget in Ukraine is aimed at close cooperation between the authorities and the public when making decisions about the allocation of funds from a part of the local budget.

In the results of the study, the need to improve the local budget distribution system by determining the priorities of the budget policy, taking into account the opinion of the community, expressed during the open public budget process, is substantiated. The need to make changes to the current legislation of Ukraine in order to improve it, which is based on European standards, is substantiated.

Keywords: public budget, civil society, democratic management, local self-government, local budget, practical application, system of distribution of local budget funds, financial system.

Стаття надійшла до редколегії 14 квітня 2023 року

Наукове видання

ІРПІНСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ЧАСОПИС

Науковий журнал
2023. Випуск 3 (12)

НАД ВИПУСКОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Відповідальний за випуск	Бодунова О. М.
Редактор-коректор	Грабарчук М. М.
Технічне редагування та комп'ютерне верстання	Лисенко О. В.

Підп. до друку 10.08.2023. Формат 75 × 108/16.
Ум.-друк. арк. 13.7. Обл.-вид. арк. 14.4
Тираж 300 пр. Зам. № 1064.

Видавець і виготовлювач
Державний податковий університет
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201
+38(068)904-22-32
e-mail: irpin-yur-chas@ukr.net

*Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*